

Coalitieakkoord Rutte IV, vanuit het perspectief van de VGN

Inleiding

In dit document vindt u een VGN-analyse van het [coalitieakkoord](#) en de [budgettaire bijlage](#) van het kabinet Rutte IV. Welke plannen heeft het nieuwe kabinet voor de positie van mensen met een beperking en voor de professionele zorg en ondersteuning voor deze groep? En wat vindt de VGN van deze plannen, gezien vanuit het perspectief van onze [visie2030](#) en onze recente [brief aan de informateur](#)?

Deze analyse is ingedeeld in een aantal thema's:

- Inclusieve samenleving (o.a. werken, leren en ontwikkelen)
- De arbeidsmarkt voor de gehandicaptenzorg
- Jeugdzorg
- Complexe zorg
- Systeem en houdbaarheid
- Zorg en veiligheid
- Overige punten
- Conclusie

Inclusieve samenleving

Het nieuwe kabinet streeft naar een welvarend land waarin alle inwoners naar vermogen mee kunnen doen. Met het fundament van bestaanszekerheid voor iedereen en het perspectief van vooruitgang in het (samen)leven. Een doelstelling die wij van harte ondersteunen.

In het Coalitieakkoord wordt een aantal initiatieven aangekondigd waar het gaat om meedoen, werken, wonen, leren en ontwikkelen die relevant zijn voor mensen met een beperking:

- Het kabinet ondersteunt het opnemen van een verbod op discriminatie op grond van een handicap in artikel 1 van de Grondwet en gaat dit ook in de praktijk toepassen, waardoor toegankelijkheid de norm wordt.
- Goede initiatieven uit het programma Onbeperkt Meedoen worden voortgezet. Hiervoor is vanaf 2023 jaarlijks €5 miljoen beschikbaar (2022 liep al door).
- Het minimumloon wordt verhoogd met 7,5%, de koppeling met de uitkering blijft in stand.
- De ambitie om toeslagen af te bouwen zodat mensen met een beperking niet meer worden geconfronteerd met hoge terugvorderingen als zij gaan werken
- Het aantal beschutte werkplekken wordt uitgebreid
- De bijverdiengrenzen in de participatiewet worden verruimd
- De kostendelersnorm voor inwonende jongeren tot 27 jaar wordt afgeschaft
- Uitkeringsgerechtigden worden actief betrokken bij het begeleidingstraject naar werk. Waarbij ruimte is voor ieders talenten en beperking en gewerkt wordt vanuit vertrouwen.
- De waardering van het VSO/Pro onderwijs als volwaardige onderwijssoorten
- Het onderbrengen van het gespecialiseerd voortgezet onderwijs bij het voortgezet onderwijs.
- Doorzetten van de verbeteraanpak van passend onderwijs en streven naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder een beperking of ziekte samen naar school gaan
- Het aantal onnodige thuiszitters gaat naar 0, elk kind krijgt een vorm van onderwijs

- de bouwproductie van nieuwe woningen wordt opgevoerd tot 100.000 per jaar, waarvan 2/3 in het betaalbare huur of koopsegment.
- De verhuurdersheffing voor de woningcorporaties wordt afgeschaft, zodat de corporaties meer ruimte hebben om te investeren, daar staan wel prestatieafspraken tegenover.

Er is meer nodig

Dit zijn zeker stappen in de goede richting, maar er is meer nodig. Een echte inclusieve samenleving vraagt ook om meer inzet op eenvoudig (overheids)beleid en communicatie en een meer integrale aanpak die minimaal de domeinen van VWS, SZW, VROM en OCW omvat. Specifiek voor de grote groep mensen met een LVB vraagt de VGN al langer om een dergelijke integrale aanpak, dat zien we in dit akkoord niet terug.

Zo zou er niet alleen sprake moeten zijn van toegang tot een vorm van onderwijs voor ieder kind maar ook van een persoonlijk leerbudget voor mensen waarvoor het beroepsonderwijs niet geschikt is. Elk jaar verlaten jongeren op achttienjarige leeftijd (en soms zelfs eerder) zonder startkwalificatie het VSO/Pro onderwijs omdat het beroepsonderwijs er geen passend aanbod heeft. Dit zijn jongeren die wel degelijk beschikken over ontwikkel- en leervermogen.

Met een persoonlijk leerbudget kunnen zij deelnemen aan gestructureerde leertrajecten op maat, waarbij de dagbesteding of een leerbedrijf een tussenstap kan zijn op weg naar werk en waarvoor op dit moment geen structurele financiering vanuit OCW of SZW beschikbaar is. Ook zouden mensen die in de samenleving participeren naar vermogen, maar nog niet in aanmerking komen voor een beschutte werkplek, aanspraak moeten kunnen maken op de bijverdienregeling zodat ook voor hen werken loont. Juist deze mensen zijn langdurig afhankelijk van een uitkering. Alleen met een volwaardig inkomen kun je je eigen keuzes maken en echt meedoen in de maatschappij.

Inclusief onderwijs

De ingezette lijn naar inclusiever onderwijs wordt doorgezet: inclusief onderwijs is de basis van een inclusieve samenleving. Het is daarom goed dat het streven naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder beperking samen naar school gaan uitdrukkelijk genoemd wordt in het coalitieakkoord. Wij gaan graag 'het streven' voorbij en een stap verder. Het coalitieakkoord heeft als titel *vooruitkijken naar de toekomst*. De toekomst is in deze dat we inclusief onderwijs als basis voor een inclusieve samenleving gaan realiseren. Als gehandicaptenzorg dragen wij eraan bij dat kinderen in de buurt, met de ondersteuning die zij daarbij nodig hebben, naar school kunnen.

De arbeidsmarkt voor medewerkers in de zorg

Het coalitieakkoord biedt geen ruimte voor extra salarisverhoging in de zorg, afgezien van de reguliere OVA. Dat beschouwen we als teleurstellend, aangezien de SER heeft geconstateerd dat de salarissen in de zorg 6% tot 9% achterlopen bij die van de markt, met name waar het gaat om de middengroepen in de CAO. Een eerste stap om dit goed te maken is gezet door het huidige kabinet, met een extra impuls in 2022 van 1,13%, maar er is meer nodig gezien de grote problemen die we nu al op de arbeidsmarkt ervaren.

Andere zaken die relevant zijn voor de arbeidsmarkt:

- Het akkoord presenteert positieve koopkrachtplaatjes voor alle werknemers, vraag is wel of de snel olopende inflatie hier mogelijk roet in het eten gaat gooien.

- De coalitie vraagt van werkgevers “goed werkgeverschap”. Dit wordt onder meer gekoppeld aan “gerichte verbeteringen in waardering en de onregelmatigheidstoeslag”, maar natuurlijk is goed werkgeverschap breder dan dat.
- De coalitie neemt het advies over dat de Sociaal Economische Raad heeft uitgebracht over de hervorming van de arbeidsmarkt. De vaste baan wordt de norm, flexwerk wordt aan banden gelegd.
- De kinderopvang wordt grotendeels gratis, de vergoeding van de kinderopvang wordt stapsgewijs tot 95% verhoogd voor werkende ouders. Dit ondersteunt ons streven om de deeltijdfactor in de gehandicaptenzorg te kunnen verhogen.
- Mentale weerbaarheid krijgt meer aandacht, dit zal nog nader worden uitgewerkt.

Jeugdzorg

In het coalitieakkoord wordt in lijn met de al lopende voorbereidingen voor de Hervormingsagenda Jeugd melding gemaakt van het duidelijk afbakenen van wat we onder jeugdzorg verstaan. Expliciet wordt ook gesteld dat “gespecialiseerde jeugdzorg (waaronder jeugd-GGZ)” centraler wordt ingekocht. De jeugdbeschermingsketen wordt verbeterd waarbij de rechtsbescherming van het kind en het gezin centraal staan.

Daarnaast wordt in lijn met de uitspraak van de commissie van wijzen gewezen op additionele financiering voor jeugdzorg. Vanaf 2024 worden in aanvulling op de huidige hervormingsagenda extra beleidsmaatregelen in de jeugdzorg genomen: “in 2024 wordt 100 miljoen euro extra bespaard en vanaf 2025 structureel 0,5 miljard euro”, waarbij gedacht kan worden aan (een combinatie van) normeren van de behandelduur of het introduceren van een eigen bijdrage.

Voor de VGN en onze partners van de BGZJ is het [een onaangename verrassing](#) dat bovenop de plannen van de Commissie van Wijzen het kabinet 0,5 miljard extra wil bezuinigen op jeugdzorg. We zullen onze zorgen hierover krachtig kenbaar maken.

Complexe zorg

In het coalitieakkoord wordt geen specifieke aandacht besteed aan complexe gehandicaptenzorg. Wel wordt aangegeven dat er geïnvesteerd blijft worden in de gehandicaptenzorg, maar het is onduidelijk hoe dit vorm krijgt en er zijn geen aparte middelen voor gereserveerd. Er is niets opgenomen over herijking van de bekostiging van de meest complexe zorg.

De VGN is teleurgesteld over het ontbreken van maatregelen die een boost geven aan de intensive care van de gehandicaptenzorg: de complexe zorg aan mensen met een beperking en een zeer intensieve zorgvraag. We zullen dit thema blijven agenderen.

Systeem en houdbaarheid

De coalitie geeft aan dat er zorgen zijn over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van de zorg. Zij nemen daarom maatregelen om de groeiende zorgkosten af te vlakken. Passende zorg wordt de norm, zowel in de langdurige als in de curatieve zorg. Bewezen (kosten)effectiviteit wordt daarbij het uitgangspunt. In de financiële paragraaf wordt aangegeven dat in de komende 3 jaren een toename van het budget voor zorg is, maar op de langere termijn (2052) komt bijna €5 miljard minder groei beschikbaar voor zorg. Dit is geen bezuiniging, maar een ombuiging van het bestaande groeipad, dat volgens de WRR op termijn onhoudbaar is.

Voor de langdurige zorg, Jeugdwet en Wmo zal hierbij onder andere gekeken worden naar bewezen kosteneffectiviteit. Daarnaast wordt de behandelenzorg voor Wlz-cliënten naar de Zvw overgeheveld om de aanspraak voor alle verblijfscliënten gelijk te trekken. Hiermee wordt vanaf 2025 structureel €170 miljoen bezuinigd. Het is onduidelijk of dit alleen de aanvullende behandelvormen betreft of ook de specifieke Wlz-behandeling. Er wordt een uitzondering gemaakt voor mondzorg, die in de Wlz blijft. De zorgkantoren moeten vanaf 2024 meerjarig contracten met budgetafspraken gaan afspreken in de Wlz. Er komt daarvoor een meerjarige contracteerruimte. Hiermee is voor de gehandicaptenzorg en GGZ samen een besparing van €55 miljoen in 2024 en €65 miljoen structureel ingeboekt.

Voor de ouderenzorg wordt stapsgewijs scheiden van wonen en zorg ingevoerd. Zorgkantoren gaan daartoe meer sturen op de inkoop van VPT, MPT en PGB, zodat ouderen langer thuis kunnen wonen. Dit gaat in eerste instantie gepaard met intensiveringen van in totaal 600 mln in 5 jaar, maar moet uiteindelijk in 2052 structureel 1,2 mrd opleveren. Er staat niet dat dit ook voor de gehandicaptenzorg gaat gelden.

Visie VGN op deze maatregelen

De VGN is verbaasd over het besluit om behandeling over te hevelen van de Wlz naar de Zvw en de daarbij ingeboekte bezuiniging. Hoewel wij al jaren bepleiten dat het onderscheid tussen pakketten met en zonder behandeling moet verdwijnen en het recht op zorg vooropstellen, vrezen wij dat een overheveling naar de Zvw met daarbij zo'n grote bezuiniging, leidt tot afname van de kwaliteit, omdat behandeling als integraal onderdeel van het totale pakket aan zorg niet voor ieder die dat nodig heeft beschikbaar is.

De VGN is voorstander van meerjarige contractafspraken inclusief budgetafspraken. Het is echter onduidelijk hoe de ingeboekte bezuiniging wordt bereikt. Zorgaanbieders en zorgkantoren blijven immers gedurende de contractperiode in gesprek over de voortgang en verantwoording, de kwaliteit en de verbeterafspraken.

Snijvlak zorg en veiligheid

In het coalitieakkoord wordt onder het kopje preventie aangegeven dat ingezet wordt op intensievere samenwerking tussen politie en GGZ en vroegtijdige signalering. Politie en GGZ gaan er samen voor zorgen dat personen met verward gedrag aparte zorg krijgen en niet onnodig worden opgepakt. Ook wordt ingezet op een brede preventie-aanpak, via onder meer jeugdwerkers, wordt voorkomen dat jongeren afglijden naar de criminaliteit of na een overtreding draaideurcriminelen worden. Dit wordt onder andere gedaan door vroegtijdig kwetsbaarheden te signaleren en in te zetten op bewezen methodes. Ter voorkoming van recidive wil het kabinet meer maatwerk in het gevangenisregime waar re-integratie in de samenleving een belangrijk onderdeel van is. Om- en bijscholing in de gevangenis en huisvesting voor ex-gedetineerden worden gefaciliteerd.

Dat zijn stuk voor stuk goede initiatieven. Ook het faciliteren van huisvesting na detentie is een belangrijke voorwaarde om recidive te voorkomen. Jongeren en volwassenen met een beperking kunnen kwetsbaar en beïnvloedbaar zijn. Dat zien we ook in relatie tot het thema veiligheid. Mensen die in aanraking komen met politie en justitie hebben relatief vaak een verstandelijke beperking. In de preventie, signalering, zorg en ondersteuning is het dus van belang om de expertise vanuit de gehandicaptenzorg in te zetten.

Overige punten relevant voor de gehandicaptenzorg

- De coalitie investeert in het versterken van de pandemische paraatheid: voorbereiding op toekomstige gezondheids crises o.a. door instellen van zorgreserves en verbetering van de publieke gezondheidszorg
- Het Preventieakkoord wordt verbreed met mentale weerbaarheid
- Iedereen blijft eigenaar van de eigen gezondheidsgegevens. Einddoel is een goed functionerende persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) voor patiënten.
- Iedereen krijgt de kans om mee te komen door digitale kennis- en vaardigheden aan te bieden in het onderwijs en via om- en bijscholing.
- Het kabinet investeert in een periode van 4 jaar in totaal 1 mrd in de standaardisatie van gegevensuitwisseling in de zorg.
- Er komen landelijke normen voor de eigen bijdrage voor huishoudelijke zorg in de Wmo

Conclusie ten aanzien van het coalitieakkoord

Het coalitieakkoord levert een gemengd beeld op. Waar het gaat om inclusie en de positie van mensen met een beperking zien we lichtpunten. De Participatiewet wordt vriendelijker, het minimumloon wordt verhoogd en er komt meer aandacht voor passend onderwijs en werken met afstand tot de arbeidsmarkt. Het door ons gevraagde "deltaplan voor mensen met een LVB" is het echter niet.

De door ons gevraagde extra ruimte bovenop de OVA - die we willen inzetten voor een meer concurrerende CAO in de zeer krappe arbeidsmarkt - komt niet beschikbaar. Medewerkers in de gehandicaptenzorg kunnen mogelijk wel profiteren van generieke maatregelen als goedkopere kinderopvang, een positief koopkrachtplaatje en op termijn meer kans op een betaalbare woning.

Voor het stelsel is het relatief rustig in de gehandicaptenzorg, er komen geen grote ingrepen in de Wlz (met uitzondering van de overheveling behandeling naar de ZVW) en er zijn geen grote financiële taakstellingen, de reguliere demogroei is beschikbaar. Er is echter geen ruimte voorzien voor de door ons gevraagde boost voor de "intensive care van de gehandicaptenzorg" of voor investeringen in innovatie. Er wordt ons wel gevraagd om de (kosten)effectiviteit van de geleverde zorg in Wlz, Wmo en JW inzichtelijk te maken.

We hebben op de bovengenoemde thema's voldoende stof tot gesprek met de nieuwe bewindspersoon. Bij de aanbidding van het coalitieakkoord is gezegd dat er nog ruimte is voor invulling, daar zullen we zeker een beroep op doen.